

Història

AZAÑA COM A CAP

Memorias del secretario de Azaña

Autor:

Santos Martínez Saura

Editorial: Planeta

Pàgines: 799

Preu: 4.500 pessetes

Malgrat el seu títol, el llibre de Santos Martínez Saura no són memòries, ja que l'autor no n'és el protagonista, sinó simple notari. Tampoc és una biografia d'Azaña, ni una obra historiogràfica. Potser el qualificatiu que millor defineix aquest rar relat sigui el de testimoni, apassionat tant en la defensa de qui va ser president de la Segona República i dels ideals republicans, com

en la crítica mordaç i descarada d'aquells que van ser els seus adversaris polítics i dels que han volgut manipular la seva figura. El menys important, doncs, són les deficiències en les notes, la falta de crítica o l'absència de bibliografia. Tot i que el lector agrairia una menor reiteració en els arguments, citacions més breus i més capacitat de síntesi. Amb la meitat de pàgines, el missatge hauria estat el mateix i més contundent.

Murcià de naixement, estudiant de medicina a Madrid i compromès políticament des de molt jove, membre del partit republicà radical socialista, l'autor entrarà al servei d'Azaña l'any 1935 i continuarà al seu costat fins a finals del 1939. Santos Martínez

Saura serà més que un fervorós partidari, simple secretari particular o guardaespalles quan sigui necessari, com ho mostren les cartes transcrites de Manuel Azaña i de la seva dona. No és un testimoni qualsevol, sinó l'ombra fidel que durant 60 anys, des de l'exili mexicà, va continuar protegint la seva memòria i que no va voler morir fins a deixar-lo per escrit.

La primera advertència al lector és que ningú busqui cap novetat, ja que com el mateix autor assenyala: "¿Què va realitzar (Azaña) en la política del nostre país o en alguna altra activitat que no deixés per escrit o en parlés?". Res. Així mateix, no ofereix més informació que la proporcionada per Cipriano Rivas Cherif, cunyat d'Azaña, o més profunditat que l'anàlisi realitzada fa alguns anys per l'historiador Santos Juliá.

No obstant això, l'aportació de Martínez Saura destaca per dir les coses, i se suposa que és el que pensava Azaña, sense embuts. D'aquesta manera, no solament justifica la destitució d'Alcalá-Zamora sinó que posa en entredit la salut mental de qui va ser primer president de la República. Respecte a Indalecio Prieto, l'acusa de covardia per no haver assumit la direcció del govern abans i després de la sublevació militar. Més àcida és la crítica contra aquells que es van rentar les mans i es van exiliar donant vida al que es va anomenar *Tercera Espanya*: intel·lectuals com Madariaga, Ortega y Gasset, Pérez de Ayala, Marañón i, sobretot, Sánchez Albornoz.

Però, ens recorda i per ordre, els principals responsables de la derrota republicana: la Gran Bretanya, les dissensions polítiques dels partits del Front Popular, la intervenció italoalemanya i, finalment, Franco.

La figura d'Azaña és recordada ara per qui va ser el seu secretari entre el 1935 i el 1939.

Andreu Mayayo i Artal